

Regionų komiteto narių skyrimo tvarka

Valstybėse narėse taikoma tvarka

SANTRAUKA

Europos Sąjungos sutarties preambulėje be kitų tikslų raginama „toliau kurti vis glaudesnę Europos tautų sąjungą, kurioje sprendimai, vadovaujantis subsidiarumo principu, priimami kiek įmanoma priartinant juos prie piliečio“.

Taigi, 1992 m. Maastrichto sutartimi įsteigtas Regionų komitetas (RK) remiasi instituciniu pagrindu, kuriuo siekiama užtikrinti aktyvų vietos ir regionų lygio dalyvavimą Bendrijos sprendimų priėmimo procese.

Regionų komiteto, kuris yra įvairioms vietos ir regionų valdžioms institucijoms atstovaujantis organas, narių skyrimo tvarka turi didelės reikšmės jo veikimui.

Įvairios Europos Sąjungoje taikomos Regionų komiteto narių ir pakaitinių narių atrankos procedūros atspindi Europos politinių ir regionų sistemų įvairovę. 27 valstybės narės suvienijusi Europos plėtra tik dar labiau pabrėžia šį teiginį.

Šiuo metu vyrauja dvejopo pobūdžio praktika. Pirma, federacinių valstybių arba valstybių, kuriose įtvirtinta regioninė sistema – Vokietijos, Austrijos, Belgijos, Ispanijos arba Italijos – teisiniuose dokumentuose aiškiai pabrėžiamas atstovaujamas regionų vaidmuo. Šių valstybių nacionalines RK delegacijas dažniausiai sudaro regionų atstovai, tuo tarpu vietos valdžios institucijoms nėra gausiai atstovaujama. Antra, šalių, kuriose nėra taikoma regioninė sistema arba tokia sistema yra mažai išplėtotą, atstovai dažniausiai arba visada atstovauja vietos lygiui (pavyzdžiui, Portugalijos, Graikijos, Estijos, Latvijos, Švedijos ir Liuksemburgo atveju).

Nors nacionalinių delegacijų atžvilgiu taikomos įvairios skyrimo procedūros, reikėtų pabrėžti didelį vietos ir regionų valdžios institucijų asociacijų vaidmenį atrankos procese. Daugumoje valstybių narių, ir ypač naujų delegacijų atveju, būtent vietos ir regionų valdžios institucijų asociacijoms pavesta parengti kandidatų sąrašus ir perduoti juos nacionalinei vyriausybei galutiniam sprendimui priimti. Nors nacionalinių vyriausybės požiūris į regionų valdžios struktūras įvairiose šalyse yra nevienodas, tik retais atvejais šie asociacijų pasiūlyti sąrašai yra peržiūrimi. Iš esmės, beveik visos nacionalinės vyriausybės pritaria joms pateikiamam kandidatų sąrašui ir jį patvirtina nekeisdamos, o vėliau perduoda ES Ministrų Tarybai.

Nuostatos dėl Regionų komiteto narių sudėties ir skyrimo tvarkos, kurios pirmiausia įteisintos Maastrichto sutarties 198 A straipsnyje ir paskutinį kartą iš dalies keistos Lisabonos sutartimi, kuri pasirašyta 2007 m. gruodžio 13 d. ir šiuo metu yra ratifikuojama valstybių narių, ne kartą buvo iš dalies keistos¹.

¹ Regionų komiteto narių skyrimo tvarką nustatančių nuostatų pakeitimų (nuo jų įtvirtinimo 198 A Maastrichto sutarties straipsnyje) apžvalga pateikiama II priede.

Regionų komitetas taip pat ne kartą išsakė konkrečius pageidavimus dėl Komiteto sudėties, visų pirma dėl nariams keliamo reikalavimo turėti rinkėjų mandatą arba būti politiškai atskaitingiems demokratiškai išrinktai asamblėjai, taip pat dėl Komiteto narių įgaliojimų trukmės prilyginimo Europos Parlamento narių kadencijos laikotarpiui (vietoje 4 m. – 5 m. kadencija)².

Amsterdamo sutartimi pasiekta pažangos – išplėsti Regionų komiteto konsultacinės veiklos įgaliojimai. Tačiau tik Nicos sutartyje atsižvelgta į Komiteto prašymą dėl narių skyrimo tvarkos. Taigi, remiantis 2003 m. vasario 1 d. įsigaliojusia Nicos sutartimi Regionų komiteto nariai ir pakaitiniai nariai turi būti tiesiogiai išrinkti arba politiškai atskaitingi tiesioginiuose rinkimuose išrinktai asamblėjai. Vis dėlto reikėtų pabrėžti, kad nuo Regionų komiteto įsteigimo dauguma nacionalinių delegacijų, išskyrus keletą išimčių, laikėsi demokratinio teisėtumo principo.

Galiausiai, įsigaliojus Lisabonos sutartimi iš dalies pakeistai Sutarčiai dėl Europos Sąjungos veikimo³, bus taikomos tokios naujos nuostatos, nustatančios Regionų komiteto sudėtį ir narių skyrimo tvarką:

Šeštoji dalis „Institucinės ir finansinės nuostatos“ – I Antraštinė dalis „Institucijas reglamentuojančios nuostatos“ – 3 Skyrius „Sąjungos patariamieji organai“ Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo naujojo 300 straipsnio 1, 3, 4 ir 5 pastraipos (bendra nuostata dėl Regionų komiteto ir Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto)

„1. Europos Parlamentui, Tarybai ir Komisijai padeda Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas bei Regionų komitetas, atliekantys patariamąsias funkcijas.

[...]

3. Regionų komitetas susideda iš regionų ir vietos valdžios struktūrų atstovų, kurie turi regiono arba vietos valdžios rinkėjų mandatą arba yra politiškai atskaitingi išrinktai asamblėjai.

4. Ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto bei Regionų komiteto narių nevaržo jokie privalomi nurodymai. Eidami savo pareigas, jie yra visiškai nepriklausomi ir veikia Sąjungos bendro intereso labui.

5. 2 ir 3 dalyse nurodytas taisyklės dėl šių komitetų sudėties Taryba reguliariai peržiūri atsižvelgdama į ekonominius, socialinius ir demografinius pokyčius Sąjungoje. Taryba, remdamasi Komisijos pasiūlymu, šiuo tikslu priima sprendimus.“

Šeštoji dalis „Institucinės ir finansinės nuostatos“ – I Antraštinė dalis „Institucijas reglamentuojančios nuostatos“ – 3 Skyrius „Sąjungos patariamieji organai“ – 2 Skirsnis „Regionų komitetas“ Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo naujasis 305 straipsnis (Europos bendrijos steigimo sutarties ankstesnio 263 straipsnio 2, 3 ir 4 dalis)

„Regionų komiteto narių skaičius neviršija 350.

Taryba, remdamasi Komisijos pasiūlymu, vieningai priima sprendimą, nustatantį komiteto sudėtį.

² Žr. III ir IV priedus.

³ Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo suvestinė redakcija, Oficialus leidinys 2008/C115/01, 51 tomas, 2008 gegužės 9 d.

Komiteto nariai ir tiek pat pakaitinių narių skiriami penkeriems metams. Jie gali būti paskiriami kitai kadencijai. Taryba tvirtina pagal kiekvienos valstybės narės pateiktus pasiūlymus sudarytą narių ir pakaitinių narių sąrašą. Pasibaigus 300 straipsnio 3 dalyje nurodyto mandato, kuriuo remiantis jie buvo pasiūlyti, galiojimo laikui, Komiteto narių kadencija automatiškai baigiasi, ir paskui jie likusiam kadencijos laikui keičiami ta pačia tvarka. Komiteto nariai tuo pačiu metu negali būti ir Europos Parlamento nariais.“

Reikėtų atkreipti dėmesį į tai, kad, remiantis Lisabonos sutartimi atliktais pakeitimais, įsigaliojus Sutarčiai dėl Europos Sąjungos veikimo Regionų komiteto narių pasiskirstymas nebebus nustatomas sutartimi. Sprendimą dėl Regionų komiteto sudėties priims Taryba⁴.

Vykdydamos atrankos procedūrą visos valstybės dažniausia atsižvelgia į du kriterijus, t.y. politinę ir geografinę bei teritorinę pusiausvyrą. Tai yra du svarbiausi kriterijai užtikrinantys vietos ir regionų valdžios institucijų atstovavimą Regionų komitete. Be to, reikėtų pabrėžti, kad vis daugiau RK delegacijų į atrankos kriterijus įtraukia lyčių pusiausvyros kriterijų.

Šį tyrimą sudaro atskiri dokumentai apie 27 Europos Sąjungos valstybes nares. Kiekvienas skyrius skirtas atskirai valstybei ir jį sudaro trys dalys:

- 1) vietų paskirstymas (šalies delegacija, tikrieji ir pakaitiniai nariai),
- 2) teisinis pagrindas,
- 3) skyrimo tvarka.

Reikėtų pabrėžti, kad daugelis šalių – Prancūzija, Nyderlandai, Liuksemburgas, Graikija, Kipras, Danija, Estija, Vengrija, Malta, Čekijos Respublika, Jungtinė Karalystė ir Švedija – savo narius skiria remdamosi Europos ekonominės bendrijos steigimo sutarties 263 straipsnyje numatytu teisiniu pagrindu. Vienos šalys, pavyzdžiui, Suomija, Slovakija, nenurodo Bendrijos arba nacionalinės teisės teisinio pagrindo, kuriuo galėtų remtis skirdamos savo narius, kitos remiasi ministrų įsakymais, vidaus reikalų ministerijos nutarimu, teisine nuomone arba sprendimais.

Šiame tyrime pateiktas 27 valstybių narių RK narių skyrimo tvarkos pristatymas atnaujintas 2007 m birželio mėn.*

⁴ Iš dalies pakeitus Akto dėl Čekijos Respublikos, Estijos Respublikos, Kipro Respublikos, Latvijos Respublikos, Lietuvos Respublikos, Vengrijos Respublikos, Maltos Respublikos, Lenkijos Respublikos, Slovėnijos Respublikos ir Slovakijos Respublikos stojimo sąlygų ir sutarčių V skyriaus I antraštinės dalies 15 straipsnį ir Akto dėl Bulgarijos Respublikos ir Rumunijos stojimo sąlygų ir sutarčių 13 straipsnį valstybėms narėms atstovaujantys Regionų komiteto nariai šiuo metu pasiskirsto tokia tvarka: Belgija – 12, Čekijos Respublika – 12, Danija – 9, Vokietija – 24, Estija – 7, Graikija – 12, Ispanija – 21, Prancūzija – 24, Airija – 9, Italija – 24, Kipras – 6, Latvija – 7, Lietuva – 9, Liuksemburgas – 6, Vengrija – 12, Malta – 5, Nyderlandai – 12, Austrija – 12, Lenkija – 21, Portugalija – 12, Slovėnija – 7, Slovakija – 9, Suomija – 9, Švedija – 12, Jungtinė Karalystė – 24, Bulgarija – 12, Rumunija – 15. Žr. Europos Bendrijos steigimo sutarties suvestinės redakcijos 263 straipsnį (II priedas).

- * Šiuo metu yra tik prancūziška dokumento versija. Tyrimas bus paskelbtas ir anglų kalba, tačiau atsižvelgiant į jo apimtį kol kas nenumatyta šį tyrimą versti į kitas ES kalbas.

Papildomos informacijos kreipkitės: Studies@cor.europa.eu

Regionų komitetas, Konsultacinių darbų departamentas, Tyrimų tarnyba.